

יהודים שורפים לעצמם בתי כנסת!?

מאמר שפרסם אייל סיון עורר מהומה בקהילה היהודית בצרפת. ספי הנדלר, פריז — 28/12/01. מקור: NRG (מעריב).

אייל סיון פותח לי את הדלת מחוץ ונינוח. סיגריה ביד אחת, טלפון שלא מפסיק לצלצל ביד שנייה ורעמת שיער מכובדת מתנוססת ממעל. סיון בהחלט לא נראה כמי שעומד במרכז של מהומה המרעידה את אמות הספים של הקהילה היהודית בצרפת וכמי שקיבל מספר איומים על חייו בשבועות האחרונים. סיון הוא ישראלי תושב צרפת, במאי סרטים מוכשר ואנטי ציוני מושבע, הסבור כי הקמת המדינה במתכונתה הנוכחית היתה "טעות היסטורית" וכי ההתגייסות של יהודי צרפת למען ישראל רק מלבה את אש האנטישמיות. סיון הוא גם פרובוקטור שלא חושש לומר את כל זה בצרפתית מעל העמוד הראשון של העיתון הצרפתי "לה מונד", כשהוא משתמש בציטוטים נוקבים של ישעיהו ליבוביץ' ז"ל שאותו הכיר היטב. המאמר שלו, שפורסם לפני כשלושה שבועות תחת הכותרת "הבלבול המסוכן של יהודי צרפת" ובחתימת "אייל סיון, קולנוען ישראלי המתגורר בצרפת" (ר' מסגרת), חולל הלם של ממש בקרב הקהילה היהודית. ביקורת נגד ישראל רגילים היהודים לבלוע מדי בוקר ובשפע. אבל כאשר מדובר בישראלי שמאכיל אותם בביקורת מושחזת נגדם ונגד מדינת היהודים גם יחד מעל העמוד הראשון של העיתון החשוב בצרפת, זה כבר יותר מדי.

המאמר הצליח להוציא גם אותי מהכלים. שבוע וחצי לאחר פרסומו התפרסמו ב"לה מונד" ארבעה מאמרי תגובה על גבי כפולת עמודים. אחד מהם כתבתי אני. תחת הכותרת "הבה נקרא מחדש את ליבוביץ' הזמנתי את סיון לדמיין מה היה קורה לפילוסוף שאותו הוא מעריץ לו זה היה חי היום ומנסה להסתובב ברחבי צרפת עם הכיפה השחורה שלו, וכמה אבנים ובקבוקי תבערה הוא היה חוטף על הראש במסגרת גל האנטישמיות הנוכחי (ר' מסגרת). תגובה חריפה נוספת של עשרה אנשי רוח יהודים ובהם צייד הנאצים סרז' קלארספלד התפרסמה תחת הכותרת "הבלבול המסוכן של אייל סיון". הם הציגו ניתוח מפורט שערכו של גל האנטישמיות בצרפת ותהו מדוע פורסם מלכתחילה המאמר של סיון דווקא בעמוד הראשון של "לה מונד". מקורות יודעי דבר מספרים, דרך אגב, כי בישיבת המערכת בבוקר שלפני הפרסום התנגדו מרבית העורכים הבכירים של העיתון לפרסום המאמר בעמוד השער. אבל עורך מדור הדעות הכל יכול של העיתון, מישל קאז'מאן (ממוצא יהודי), הטיל את כל כובד משקלו והתעקש על פרסום מובלט בעמוד הראשון. מאמר תגובה נוסף נגד סיון נכתב על ידי ראש מערכת השבועון "מאריאן", מוריס זאפראן (ממוצא יהודי גם הוא). זאפראן מבקר לעתים קרובות את מדיניות ממשלת ישראל. הפעם תקף בחריפות יוצאת דופן את הבמאי הישראלי הצעיר. "סיון לא המציא כלום", כתב זאפראן, "הבה נהפוך את הקורבן היהודי לאשם". היה גם מאמר תמיכה בסיון שכתבו חוקרי היהדות הנחשבים והשנויים במחלוקת ז'אן כריסטוף אטיאס ואסתר בנבאסה (שניהם ממוצא יהודי כמובן). תחת הכותרת "איננו קורבנות" תקפו השניים את כלי התקשורת היהודיים שדנים שוב ושוב באנטישמיות ובשואה. "היהודים בצרפת, בניגוד לערבים, אינם סובלים מנידוי", קבעו השניים.

"בישראל אני אף אחד"

יומיים אחרי פרסום התגובות הנרגשות ואחרי עימות לוהט בינו ובין ראש הקהילה היהודית רוז'ה קוקרמן (שכינה את הישראלי הסורר "חמאס"), בשידור ישיר בערוץ החדשות בכבלים, קבעתי פגישה עם סיון. לא הייתי בטוח שהוא ירצה להתראיין דווקא על ידי מי שהתייצב באופן מובהק נגדו. אני במקומו לא הייתי מסכים. אבל סיון, חובב קטטות אינטלקטואליות, מיהר להרים את הכפפה שהשלכתי לעברו, וכך מצאנו את עצמנו פנים אל פנים במשרדו בערב חורף צרפתי קפוא. אחרי המחווה המתבקשת (כוס תה בלי סוכר) כדי לחמם את הידיים הכחולות מקור, סיון שלף ראשון. הוא סיפר לי כבדרך אגב על ספר של שיחות עם ישעיהו ליבוביץ' שהוא עומד להוציא לאור בצרפת שיתעד את 80 השיחות שערך איתו. הרבה חומר חדש שיתפרסם לראשונה, ובין השאר תחזית מצמררת של ליבוביץ' לגבי רצח רבין (בינואר '92 אמר ליבוביץ': "אם תקום ממשלה שיש לה פרוגרמה של שלום... על בסיס חלוקת הארץ... אז זה ייתכן שאותו ראש ממשלה יירצח על ידי יהודי").

קיימת 80 שיחות עם ליבוביץ'?! סיון: "כן, כן. ישבתי איתו יותר מ-09 שעות. לכן כאשר מישהו מציע לי לקרוא מחדש את ליבוביץ', אני צוחק". החץ המושחז שסיון שיגר לעברי פגע בול. הוא אכן מכיר את ליבוביץ' היכרות מעמיקה.

קודם כל תציג את עצמך בפני הקורא הישראלי. "אייל סיון זה סתם בן אדם". הוא מעדיף להישאר בתחום האידאולוגיה ולא להפוך את הוויכוח לאישי. ובכל זאת: אייל סיון נולד לפני 37 שנה בחיפה. את ילדותו ואת שנות נעוריו העביר בירושלים. גם אם הוא לא ממנהר להצמיד לעצמו את ההגדרה "חיה פוליטית", הרי שהעובדות מדברות בעד עצמן. "הייתי פעיל בתנועת תלמידים נגד כפייה דתית", הוא מפרט, "בתנועת האוהלים, הייתי מקורב לנוער של", הייתי קורא את עיתון 'מצפן'. כבר כשהייתי בן 14 הפגנתי עם אנשי מצפן מול משרד החוץ בירושלים למשא ומתן עם אש"ף". בגיל 21 החליט לנסוע לפריז לחופשה, שהפכה לשהות שנמשכת עד היום. "התחלתי כמו מהגר", הוא מספר. "מכרתי עכברים מפלסטיק במטרו, פלקטים, בלונים. במקביל התחלתי לכתוב את הסרט הראשון שלי, 'עקבאת ג'אבר חיים בינתיים'. מדובר בסרט תיעודי על מחנה פליטים שנמצא בכניסה ליריחו. ביקרתי שם כצלם אופנה עם דוגמנית כמה שנים לפני שעזבתי את הארץ. כשהייתי בפריז החלטתי לחזור למחנה ולעשות סרט על בעיית הפליטים. זה סרט שזכה בפרס גדול במרכז פומפידו ודחף אותי להכיר קבוצה שלמה של אנשים, פעילי שמאל ואנשי אש"ף". מיד לאחר מכן פרצה האינתיפאדה, וסיון הצטרף לרשימה המתקדמת לשלום של מתי פלד ומוחמד מיעארי וביים בעבורם את תשדירי הבחירות. לאחר מכן המשיך בקריירה קולנועית דוקומנטרית פורייה: "יזכור, עבדי הזיכרון", שיחות עם ישעיהו ליבוביץ, "ישראלנד", "ירושלים סינדרום גבולי", "עקבאת ג'אבר", ולאחרונה סרט על משפט אייכמן ומדינת ישראל. את הסרטים מפיק סיון בעבור תחנות זרות. "איש לא מכיר אותי בארץ, שם אני אף אחד".

"אומרים שאני מעודד פוגרומים"

סיון אמנם יושב במערב, אבל עדשת הבמאי שלו נטועה עמוק במזרח (התיכון). האם אחרי כל כך הרבה שנים בצרפת אתה עדיין ישראלי? "רק ישראלי. למה אני מעדיף לעבוד מכאן? בגלל הפרספקטיבה וגם מכיוון שפה אני יכול לחיות מבלי לעשות סרטי פרסומת וגם בגלל שאני חושב שהרמה האינטלקטואלית בישראל היא אפס. אפס. אפס. אני גם מאמין באמת ובתמים ברעיון הרפובליקה הצרפתית ואפילו חבר מועצת העיר ברובע ה-02 של פריז שבו אני מתגורר. ואני גם מאוהב באשה כאן".

מדוע לאור כל הביקורת שלך נגד המדינה הציונית אתה לא נוטש את הדרכון הכחול (לבן) לטובת דרכון צרפתי? "אני לא בחרתי להיוולד ישראלי. אפשר לשנות את הניירות, אבל אף אחד לא ייתן לי ילדות צרפתית. הילדות שלי ישראלית, ולכן אני ישראלי והדרכון שלי ישראלי. בשבילי דרכון הוא לא רק נייר של תעודת מעבר. אני אכן בחרתי לעזוב את ישראל, אבל יש לי הפריבילגיה של להיות אזרח ישראלי ולדבר בתוך אזרח ישראלי, אם אוהבים את זה או לא אוהבים את זה". סיון יכול אם כן לנופף בגאווה בדרכון הישראלי, ובעבור ראשי הקהילה היהודית בצרפת מדובר בלא פחות מסדין אדום. הוא מבטל את הקביעה כי מרבית יהודי צרפת ציונים. בעבורו העובדה שמרביתם לא בחרו להשתייך למוסדות הקהילה באופן פעיל מוכיחה כי הם אינם תומכי ישראל כפי שמנסים מנהיגי הקהילה לטעון.

האם ממוקם מושבך בצרפת, עם דעותיך האנטי ציוניות והדרכון הישראלי, המתקפה על יהודי צרפת בשל דעותיהם הציוניות היא לא מכוערת, מוגזמת ומכוונת מתחת לחגורה? "לא. תקשיב לי טוב. אני לא אומר שאין מציאות (של ההתקפות על בתי כנסת). אבל זכוכית המגדלת ששמו על המציאות הזו התחילה להפחיד אותי. היהודים הציונים בצרפת משתמשים היום בדגל האנטישמיות, ולכן נוצרה כאן סיטואציה היכולה לגרום באמת לאנטישמיות כמו גם לתסכול, מכיוון שכל מי שהוא אנטי ציוני איננו לגיטימי. לי אומרים שאני מעודד פוגרומים. הגענו למצב שבו עיתונאים צרפתים חוששים לדבר כדי שלא יתקפו אותם. עם הגב אל הקיר, במצב שאין יותר טיעונים, מוציאים את השד האנטישמי מהבקבוק".

"אסור שתהיה קהילה במסגרת הרפובליקה הצרפתית"

סיון שולף בגאווה צרור מכתבים של יהודים צרפתים שמברכים אותו על המאמר שלו. "קראתי בעונג רב את המאמר שלך", כותב מסייה כהן. "לא מצאתי בו מילה, שורה או מונח שאותם יש לשנות. ביטאת עד לפסיק האחרון את מה שאני חושב". "בראבו בעבור האומץ שלך", כותב אחר שחתם בשם "מסייה דה רוטשילד".

מה יש לך לומר ליהודים האחרים, אלה החברים במוסדות הקהילה שיצאו נגדך בשצף קצף? "הם אנשים המוכנים להילחם עד הישראלי האחרון. הם תמיד מדברים על המדינה היהודית, אבל לא על הישראלים. למה?

כי הם לא מעניינים אותם. להפך. הם מזלזלים בהם ושונאים אותם. כשאני מסתובב בהקרנות הסרטים שלי ופוגש יהודים הם אומרים לי: 'אתם לא מנומסים, אתם גונבים מאיתנו כסף כאשר אנחנו באים לחופשה ולא נוח לנו שם'. אבל למען הרעיון של המדינה היהודית הם מוכנים לעשות הכל! וזה מה שנקרא פשיזם. מה שקרה בשנים האחרונות הוא שבתמיכה של 300 הסוכנים היהודים של הסוכנות היהודית בצרפת הפכה הקהילה היהודית בצרפת לקהילה ציונית. הם קוראים לה 'מאגר העלייה האחרון'. ואנחנו יודעים מההיסטוריה: יש רק דרך אחת לגרום ליהודים לעלות לישראל והיא לשרוף להם את בתי הכנסת".

שאני אבין: היהודים שורפים לעצמם את בתי הכנסת?! הסוכנים של הסוכנות שורפים את בתי הכנסת?! לא. לא. תבין. אתה כתבת במאמר שלך משפט אחד נהדר. אבל רק משפט אחד. כתבת שהוויכוח בין ציונות לאנטי ציונות הוא לגיטימי. אז בוא נתווכח על זה. מצד שני אתה שואל שאלה שהיא אבסורדית ורטורית. האם ליבוביץ יכול היה להסתובב בפרברים של פריז בכיפה? אתה הרי יודע כמה אנשים מסתובבים פה בפרברים מדי יום בכיפה. אם הולכים ושורפים סופרמרקט, זה אומר שמדובר במאבק האנטי קפיטליסטי? אם שורפים מכונית מדובר בתנועה אקולוגית מיליטנטית? אני לא אומר שלא מתקפים בתי כנסת, אבל כשאני מקבל קללות בטלפון, 'נהרוג אותך, נשרוף אותך, נקרע אותך', זו אנטישמיות?".

אני לא חושב. "למה? רגע, מתקפים יהודי. אז מה זה?". זו פעולת שנאה של אנשים מטומטמים. "אה. באמת". רגע. הם לא תוקפים את העם שנקרא אייל סיון, הם תוקפים את הבן אדם שנקרא אייל סיון. "אני יכול להראות לך תמונות מההפגנה של היהודים שהיתה ליד שגרירות ישראל בפריז. עבר שם ערבי אחד מסכן, ואם לא היו במקום שוטרים, היו פשוט הורגים אותו". זו אנטי ערביות. אתה צודק. "אני שואל למה דווקא השנה, שיש פחות מקרים אלימים מלפני שנה, שנתיים ושלוש. הם (היהודים הציונים) מנהלים מסע תעמולה?". כי השנה היהודים מרגישים מותקפים. "מרגישים! ולמה הם מרגישים מותקפים?". בגלל התמיכה שלהם במדינת ישראל. "מה שאתה אומר אם כן שלא משנה המציאות, משנה ההרגשה. אז אתה יודע מה? פה מדובר בבעיה פסיכולוגית ולא בבעיה פוליטית".

ואתה הופך אותה לבעיה פוליטית. "לא אני הופך אותה לבעיה פוליטית. הבעיה הפוליטית האמיתית היא שהשלטונות הצרפתיים לא טיפלו בבעיה האמיתית שנמצאת היום בפרברים. מצד אחד נמצאת הקהילה היהודית של יוצאי צפון אפריקה ומנגד בני נוער מוסלמים יוצאי צפון אפריקה בעצמם. שני הצדדים חיים בפנטזיה של הבעיה ההיסטורית של צפון אפריקה, של גירוש המתנחלים הצרפתים מאלג'יריה. העובדה היא שיהדות צפון אפריקה בחרה להיות בצד הצרפתי ולכן סבלה מהפינוי הצרפתי של צפון אפריקה. אבל מי שסובל היום בצרפת מגזענות יומיומית אלו בני הנוער הערבים. שם יש גזענות. אתה מדבר על אנשים עם כיפה, אבל תראה כמה בעיות יש בצרפת לערבים".

וזה סותר בעיניך את העובדה שיש אנטישמיות? זה מכשיר אותה כאשר היא מגיעה מידי ערבים? בסדר, זו לא האנטישמיות השורשית, המסורתית. "בצרפת יש אנטישמיות של הימין. האנטישמיות הזו לא הפריעה לקהילה היהודית הצרפתית. הם לא נלחמו נגד לה פן. להפך. זה היה טוב. אני אומר, יש היום פעולות נגד בתי כנסת, ומי שעשה את זה צריך להישפט וצריך להיענש במלוא חומרת הדין. ואני כותב את זה. אבל כאשר אתה בא והופך את בתי הכנסת לשגרירויות, אתה לוקח סיכון. בעבורי זו הדוגמה שהציונות מסכנת את היהדות".

אז לגיטימי בעיניך לתקוף את שגרירות ישראל?! "כן! כן! לגיטימי לתקוף". זו אמירה מאוד חמורה. לתקוף? לזרוק אבנים, בקבוקי תבערה על שגרירות ישראל זה לגיטימי?! "תראה, מדובר במאבק פוליטי. במסגרת המאבק הפוליטי הזה מובן שאני נגד שימוש באמצעי לחימה. אני בעד מאבקים בעיתון ולכתוב וכולי וכולי. אבל צריך להבין דבר אחד: באותו אופן שאני מקבל שיהדות צרפת תומכת בישראל, אפשר להבין שהנוער האלג'יראי והנוער הטוניסאי והנוער המרוקאי תומכים בפלסטינים".

ברור שהם תומכים, ואפשר להבין את זה. "יפה. ולנוער הטוניסאי והאלג'יראי והמרוקאי אין ארגון גג כמו שיש לקהילה היהודית". כי כבר חמש שנים הם לא מצליחים להגיע להסכמה ולהקים אותו. (סיון צועק): "כי אין להם מדינה שעומדת מאחוריהם". אבל ארגון הגג של היהודים הצרפתים הוקם הרבה לפני מדינת ישראל. בימי נפוליאון התחילה התארגנות של יהודים בצרפת. "נכון. זה הוקם על ידי האנטישמים. אנחנו מסכימים. זה בדיוק מה שאני טוען. נחזור לנקודה: במקום ללכת ולהפוך את ההתקפות האלה נגד בתי הכנסת, שהן נוראיות, להון

פוליטי, צריך לפתור את זה במסגרת הרפובליקה הצרפתית ולא בצורה קהילתית".

אם קהילה מרגישה מותקפת... "אין ואסור שיהיה דבר כזה 'קהילה' במסגרת הרפובליקה הצרפתית. יש רק קהילה אחת שהאנטישמיות הצרפתית מכירה בה כקהילה, וזו הקהילה היהודית".

"אם שרון היה מנהיג אפריקאי, לא היו מקבלים אותו בצרפת"

זה לא היה בדיוק דו שיח של חירשים, אבל הדציבלים שאליהם טיפס הוויכוח הזה איימו להחריש את הנוכחים בחדר הסמוך למשרדו של סיון. הטונים לא ממש ירדו גם כאשר הוויכוח עזב את יהודי צרפת לטובת היחס שלו זוכה ישראל בצרפת. סיון משוכנע כי את ישראל מפלים בצרפת. לטובה.

"ועדת חקירה ממלכתית החליטה ששרון לא יכול להיות שר ביטחון והוא היום ראש ממשלה", הוא אומר. "אם הוא היה מנהיג אפריקאי, לא היו מקבלים אותו במשרד החוץ הצרפתי. לא היו לוחצים לו את היד. לשרון כן לוחצים את היד". ללורן קבילה (שליט קונגו העריץ שנרצח) לא לחצו בפריז את היד? "קבילה לא הואשם על ידי ועדת חקירה בקונגו". אולי אי אפשר להקים שם ועדות חקירה? "אבל בישראל עשו ועדת חקירה! העובדה היא שאין אמברגו על ישראל והיא אמברגו על דרום אפריקה ועל לוב ועל אחרים. העובדה היא שישראל כן חתומה על כל הסכמי הסחר עם השוק האירופאי וישראל הורסת בתים ורוצחת אנשים".

אז אולי הבעיה היא שישראל הקימה את ועדת החקירה ההיא? בצרפת הרי לא רצו להקים ועדת חקירה לגבי רצח העם ברואנדה. אחרי מאבק הקימו כאן ועדת בדיקה פרלמנטרית לטבח של מיליון בני אדם! "אני טוען שאין ספק לגבי העובדות: בתקשורת לא מדברים על ישראל באופן נורמלי. יש עובדה פשוטה: יש כובש ויש נכבש. האם הוא כובש נכון, כובש נאור, כובש צודק או לא צודק אלו שטויות. יש עובדה: יש עם שכובש עם אחר 35 שנה. יש שתי מדינות שזוכות ליחס שזוכה ישראל: סין וערב הסעודית. שתי מדינות שמפירות את החוק הבינלאומי כל הזמן אבל זוכות ליחס של איפה ואיפה מסיבות כלכליות. סדאם חוסין כבש חתיכת מדבר וכל העולם תקף אותו".

בגלל הנפט. "אל תגיד לי 'בגלל הנפט'. זה מצדיק? מה זה אומר? זה אומר שאין אתיקה ואין מוסר". בפוליטיקה בינלאומית? מוסר? מתי היה אי פעם? "זה הכל. אני לא פוליטיקאי. אני יכול לדבר על אתיקה ומוסר. זו גם הטעות המוחלטת המזעזעת שעשה אלי ברנביא (שגריר ישראל בצרפת). הוא היה איש רוח, היסטוריון, היום הוא הפך למשרת פשוט בידיו של פושע מלחמה". זו אמירה קשה. "נכון. הוא דובר של פושע מלחמה" (ברנביא בתגובה: "מצוין. אם אייל סיון אומר את זה אני בדרך הנכונה").

"בישראל, אם אתה לא איתנו, אתה נגדנו"

אולי כדי להרגיע מעט את הרוחות, סיון מספר בדיחה (פוליטית, אלא מה) שמבהירה בעבורו את מצבה הנוכחי של מדינת ישראל. "היען רץ מאחורי בת היענה. היא רצה, רצה, רצה ולפתע נעצרת, מכניסה את הראש בתוך האדמה ושואלת: 'לאן הוא נעלם?'. זו אפשרות אחת. אפשרות שנייה קובעת שאם אתה מקבל את הזכות ההיסטורית שלך על הארץ, אתה לא יכול לומר, הזכות ההיסטורית שלי כן, אבל הזכות ההיסטורית שלו לא. הוא, הפלסטיני, ויתר על 87 אחוז, והיום אתה נכנס איתו על משא ומתן על כמה הוא יוותר ממה שנשאר".

כי אני ניצחתי. למה הצרפתים שומרים את אלזס? הפולנים את דנציג? "יפה. אתה ניצחת? פה אנחנו נמצאים בסיטואציה של בין אחד שמסתכל על ההיסטוריה ועל העתיד ובין אחד שמסתכל על ההיסטוריה ועל ההווה. אתה ניצחת היום, אבל מה תעשה מחר? אני יודע שמחר אתה תפסיד. אני לא רוצה שאתה תפסיד. רוב היהודים, למרות חוק השבות, לא באים לישראל. אז מה אתה מנסה להגיד לי, שהפלסטינים יותר ציונים מהיהודים? שאם להם תהיה זכות שיבה הם כן יבואו?".

ממי קיבלתי את זכות השיבה? מהפלסטינים? לקחתי אותה לעצמי בכוח. למה אני צריך לתת אותה מרצוני הטוב לפלסטינים? "אתה חבר או"ם או לא חבר או"ם? החלטות מועצת הביטחון בנושא מקובלות עליך או לא מקובלות עליך? לא? יפה מאוד. זה מה שאני קורא לו 'ההתאבדות'. מדינה שרוצה לחיות בלי לקבל את החלטות האו"ם. כשהולכים בכיוון של ישראל, זה הגיוני, וכשנגד ישראל זה בלתי מקובל".

נכון. אני ישראלי. אני ציוני. ואני לא מתבייש בזה. "אפשר הרי לבוא ולומר: הדמוגרפיה תנצח. זו היום העמדה הערבית. אפשר גם להקדים תרופה למכה. השאלה היא האם יבוא כוח דמוקרטי אמיתי מתוך ישראל שיבין שהבעיה היא לא האם יהודים וערבים יחיו ביחד בפלסטין וישראל, אלא איך הם יחיו ביחד".

אם חזון המדינה הדו לאומית לא יתגשם, הרי שהתחזית של סיון נחרצת: "אם היום מצביעים 60 וכמה אחוזים מאזרחי מדינת ישראל בעבור שרון, ומחר יצביעו 80 אחוז בעד נתניהו, אז אתה יודע מה? אז אפשר לבטל את הבחירות וזהו. נעשה כמו במצרים, יהיה רוב של 99 אחוז. זה לא ישנה כל כך הרבה". לסיון, כך נראה, לא ממש יהיה אכפת להישאר באחוז הבודד. בהרבה מובנים נראה כי הוא מרגיש שם די בנוח כבר היום. "בישראל", הוא נאנח, "הרי אם אתה לא איתנו, אתה נגדנו".

ואתה איתנו או נגדנו או לא איתנו ולא נגדנו? "לי יש פריבילגיה. אני לא חי באיום. אני לא חי תחת הפצצות. אני לא צריך להעמיד פנים כאילו אני חי תחת איום כדי להרגיש כאילו אני בישראל".

הבלבול המסוכן של יהודי צרפת

הבה נאמר זאת ללא כחש: על שאלת הציונות אבד הכלה. אף על פי כן, המיזוג השיטתי שבין אנטי ציוניות לאנטישמיות הפך לנשק ההפחדה החדש של "ידידי ישראל"... בעשותם כך המוסדות היהודיים מעמידים בסכנה את היהודים ואת היהדות. יתר על כן, את החיים המשותפים של צרפתים יהודים וצרפתים מוסלמים בלב לבה של הרפובליקה הצרפתית... לגיטימי הוא שיהודי צרפת מרגישים כיום שגורלם של הישראלים שבחרו ברוב גדול ראש ממשלה מן הימין הקיצוני ונתונים כיום במלכוד פוליטי וזהותי ללא מוצא הוא מעניינם. העובדה שהקהילה היהודית של צרפת ורבה מסתגרת בתמיכה ללא תנאי במצב הקולוניאלי והרצחני ששורר זה יותר מ-50 שנה בישראל-פלסטין איננה מתקבלת על הדעת. בבתי הכנסת ובמרכזים הקהילתיים היהודיים דגל ישראל ואיסוף התרומות בעבור ישראל נוטים לתפוס את מקומם של הסמלים הדתיים המסורתיים... כך פועל מנגנון ההעתקה של התחום הפוליטי לעבר התחום הדתי. בתי הכנסת והמרכזים הקהילתיים, בהיותם מזוהים כמוסדות תמיכה בישראל, הופכים למטרות להתקפות פליליות, שאגב יש להענישן בכל חומרת הדין... אולם כאשר המוסדות היהודיים בצרפת מגדירים כאנטישמיות עמדות שאינן ציוניות ואת הביקורות כלפי מדיניות ישראל, הם עושים דה-לגיטימציה לעמדה פוליטית ומבלבלים אותה עם אמירות גזעניות כמכשפים מתלמדים והופכים עצמם למעודדי אלימות... יהדותם של היהודים שומרי המצוות איננה מוטלת בספק. לעומת זאת, בעבור יהודים חילונים המתלבטים בין אוניברסליות להסתגרות זהותית, הציונות הפכה לדת חלופית. על יהודים אלו המחפשים אחר זהותם, אמר הפילוסוף ישעיהו ליבוביץ (דתי וציוני כאחד): "בעבור מרבית היהודים המצהירים על עצמם ככאלו, היהדות איננה יותר מאשר חתיכת סמרטוט כחול-לבן על מוט ופעולות צבאיות שהצבא מבצע בשם הסמל הזה. הגבורה בשדה הקרב והשלטה, זו יהדותם..."

בהצביעו באו"ם בשנת 47' על חלוקת פלסטין, שלפיה קיבל המיעוט היהודי כ-60 אחוז מן השטח והרוב הערבי כ-40 אחוז, העולם המערבי ראה בכך אמצעי כדי לכפר על האסון של רצח העם של היהודים. לכך הצטרפו המנטליות הקולוניאלית של אותם הזמנים והתיעוב כלפי הילידים. נראה היה כי העולם המערבי מצטרף לרעיון הציוני ולפיו היהודים הם תושבים ארעים בכל מקום מלבד בפיסת הקרקע שהם תבעו לעצמם ושמאותו הרגע נמסרה לרשותם. הערבים סירבו לחלוקה הבלתי צודקת הזו. בניגוד למה שנטען בדרך כלל, לא מדובר היה בסירוב חד וחלק. נציג הוועדה הערבית העליונה של פלסטין הציע את תוכנית המדינה הדו לאומית. אבל משפחת העמים התעלמה מההצעות השונות ולפיהן תוקם בפלסטין מדינה פדרלית (ליהודים ולערבים)... שטח פלסטין ההיסטורית (ישראל, השטחים הכבושים והאזורים האוטונומיים) מכיל כיום כארבעה מיליון פלסטינים וחמישה מיליון יהודים. שאלת זכות השיבה של הפלסטינים הפלסטינים שגורשו ב-48' מוסיפה קושי נוסף בדרך לפתרון הסכסוך. כיצד לגרום לפלסטיני שנולד ביפו להסכים לכך שאין לו זכות לשוב לעירו כאשר בה בעת יהודי שנולד בפריז יכול להשתכן שם אם רק יחפוץ בכך?

לפי ההיגיון הזה נראה שחלוקת הארץ וההפרדה בין ישראלים לפלסטינים הן הפתרון הנדרש. אלא אם יתבצע טרנספר חדש. שרטוט גבולות בני קיימא בין קהילות שהן כה משולבות זו בזו נראה בלתי אפשרי. רעיון ההפרדה הוא הזוי בדיוק כמו האמונה שלפיה כדי "לתקן" את המצב הדמוגרפי, יגיע גל גדול של הגירה יהודית כתוצאה מעלייה מחודשת של האנטישמיות במערב. אף על פי כן המכשפים המתלמדים (בקרב המוסדות

הציוניים בצרפת) ממשיכים מצדם לשחק בקלף הפאניקה ולנופף בשד האנטישמיות. כך הם מוכיחים את חוסר יכולתם להשתחרר מתפישה שטחית וארכאית של מאזן הכוחות. נהפוך הוא, כדי לקטוע את מעגל הקסמים של השנאה והנקמה יש לקרוא להתערבותן של אומות העולם האחראיות בראש ובראשונה לטעות ההיסטורית של '47. הגיע הזמן לפנות להיגיון ולנטוש את התפישות הלאומניות והתאוקרטיות, שאת מוגבלותן ואת מחירן בחיי אדם הוכיחה בהרחבה המאה ה-20. רק תפישה רפובליקנית, דמוקרטית וחילונית תשכנע את העם הישראלי ואת העם הפלסטיני שהם יכולים לחיות ולא רק למות באותה הארץ.

ליהודי צרפת נכון תפקיד אם הם מעוניינים בכנות לסייע לפתרון הסכסוך במזרח התיכון ולראות את חבריהם ובני משפחתם הישראלים חיים סוף-סוף בשלום. היהודים הצרפתים היו הראשונים בהיסטוריה שנהנו מעקרונות המהפכה הצרפתית. מדוע לא יעודדו כעת יהודי צרפת את הישראלים לנקוט בדרך דומה? מדוע לא יתמסרו לייסוד יחסי אחווה עם הקהילה המוסלמית במקום להאשימה בייבוא לצרפת של הסכסוך המזרחי תיכוני? דוגמה ממין זה תהיה תרומה אמיתית בעבור השלום ותשרת את היהדות יותר מאשר הדגל הישראלי. (המאמר המלא בצרפתית מופיע באתר האינטרנט של עיתון "לה מונד", www.lemonde.fr).

זכות התגובה הציונית

אחרי שסיימתי לקרוא את המאמר שפרסם אייל סיון, נזכרתי כי צפיתי בזמנו בהנאה ובעניין בסדרת השיחות המצולמת שערך עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ'... ליבוביץ', שהלך לעולמו בשנת '94 היה מן הסתם מתייצב כיום נגד המדיניות הישראלית כלפי הרשות הפלסטינית. לו חי היום, היה ליבוביץ' ללא ספק ממשיך לחבוש את הכיפה השחורה והמחודדת משהו שהפכה לסימן ההיכר המסחרי שלו. האם סיון באמת סבור שבשנה האחרונה ליבוביץ' יכול היה להתהלך ברחבי צרפת עם אותה כיפה גדולה על הראש ללא חשש? אם לדוגמה היה מנסה להתפלל ב-1 באוקטובר 2000 עם קהילת יהודי אברוויל, ייתכן שהמכונית שניסתה לפגוע בהם בדרכם לבית הכנסת היתה פוגעת בליבוביץ' חובש הכיפה. אם במקרה היה נקלע לתפילת שבת באסנייר ב-82 ביולי האחרון ייתכן שהאבנים שנזרקו נגד המתפללים היו פוגעות בפרופסור הקשיש. אם ליבוביץ' היה מגיע לתפילה בבית הכנסת ברחוב ז'וליאן לאקרואה ברובע ה-02 של פריז לפני כחודש, בקבוק התבערה שהושלך לעבר המבנה עשוי היה לפגוע בו. בכל אותם המקרים ליבוביץ' עלול היה להיפגע לא בגלל שהוא ביקורתי כלפי ישראל, אלא מכיוון שמדובר ביהודי שומר מצוות.

מדובר כמובן בשאלות דמיוניות. ליבוביץ' הרי כבר אינו בין החיים. אבל כל אותן תקריות אלימות הן חלק מן המציאות העכשווית שבה חיים יהודי צרפת מאז פרוץ האינתיפאדה. הן מופיעות ברשימה מצמררת שהציגו הארגונים היהודיים לראש ממשלת צרפת. רשימה הכוללת יותר מ-003 תקריות אנטישמיות מאז ספטמבר 2000 באזור פריז בלבד. רשימה האמורה לזעזע כל צרפתי, ואפילו ישראלי המתגורר בצרפת, שמאמין בעקרונות החירות, השוויון והאחווה שעליהן מושתת המדינה הזו. סיון קובע בנחרצות כי "עבר זמנה של השאלה הציונית". לא כך נראה היה בדברן, שם, לצד ביקורת חריפה על ישראל, נשמעו קריאות, "מוות ליהודים". באותה נחרצות שבה פתר סיון את הבעיה הציונית, הוא הציב את עצמו במחנה האנטי ציוני בכך שהכריז שמדינת ישראל היא כוח קולוניאלי מאז יום היווסדה. ישראל היא בעבורו לא יותר מ"טעות היסטורית". זהו טיעון מרגיז בעיני כישראלי ציוני, אך לגיטימי במסגרת הוויכוח שמנהלת הציונות עם יהודים כמוהו עוד מראשית המאה שעברה. טיעון שהוא בעיני לגיטימי פחות ומרגיז הרבה יותר הוא זה שקובע כי גל האלימות נגד יהודים ברחבי העולם בכלל ובצרפת בפרט ב-41 החודשים האחרונים הוא הזיה יהודית-ציונית שמקורה במניפולציה.

סיון כותב כי "המכשפים המתלמדים (בקרב המוסדות הציוניים בצרפת) ממשיכים מצדם לשחק בקלף הפאניקה ולנופף בשד האנטישמיות". הרשימה שהציגו יהודי צרפת היא אם כן לא יותר מאשר הוקוס פוקוס של חבורת קוסמים (ממוצא יהודי כמובן). כמה חבל רק שאי אפשר להעלים את הגל האנטישמי הזה שהפך לחלק מהמציאות היומיומית בעבור יהודי צרפת באמצעות מטה קסם אנטי ציוני. סיון כמובן איננו אנטישמי. מן הסתם הוא אפילו מחייך כשהוא קורא את השורה הזו. איך יכול להיות יהודי וישראלי אנטישמי? אבל כנראה לא צריך להיות אנטישמי כדי לאמץ טיעון ישן ומוכר יתר על המידה: הכל (כמעט) מתרחש באשמת היהודים. הם אשמים שזכו אחרי 2,000 שנה לשוב למדינה משלהם. הם אשמים בכך שהפלסטינים דחו את החלטת החלוקה

של האומות המאוחדות. הם אשמים שמדינות ערב קמו להשמיד את יהודי ארץ ישראל. אבל למה לי להתגולל על סיון, אם חשובים ומשפיעים ממנו כבר אמרו, "כי הפתרון לבעיית אפגניסטן עובר במזרח התיכון". הציונים ואולי גם היהודים שתומכים בהם אשמים אם כן בעקיפין במלחמה העולמית החדשה שפרצה ב-11 בספטמבר. היהודים והציונים שתומכים בהם אשמים גם, איך לא, באנטישמיות הגואה בצרפת. זו הרי עוד מזימה ציונית כדי לעודד את העלייה למדינה שמלכתחילה לא צריכה היתה לקום.

לסיום הרשו לי להעניק לקוראים המלצה ספרותית, שאני משוכנע שסיון יצטרף אליה בחום. לאחרונה יצא לאור בישראל ספר יוצא דופן שכולי תקווה שיתורגם בקרוב לצרפתית. "פרופסור ליבוביץ, רציתי לשאול אותך", נקרא הספר המקבץ מאות מכתבים ששלחו במשך עשרות שנים ישראלים שונים לליבוביץ ומאות תשובות מרתקות שבהן זיכה ליבוביץ את השואלים. אחד מהמכתבים המושחזים והקצרים ביותר שמתפרסם בספר הוא מכתב התשובה של ליבוביץ לאזרח המעמיד פני שנון ומנסה לעקוץ את הפרופסור. "מאחר שהשפה העברית חשובה לי מאוד, ואני משתדל להבחין בלא מעט דברים בה, ברצוני לשאול את דעתך במספר מילים. למשל: כעסן, רגזן, עצבן, חרון, קצף, זעם, חימה". ליבוביץ, כהרגלו, לא נשאר חייב ומשיב לכותב החצוף: "המילים שציננת מונחים נרדפים הם, והשימוש בהם בהקשרים שונים הוא עניין סגנוני של הדובר או הכותב. דומה לזה ההבחנה בין כסיל, אוויל, פתי, סכל, טיפש ושוטה". (המאמר המלא בצרפתית מופיע באתר האינטרנט של www.lemonde.fr). עיתון "לה מונד",